לפירוש זה דאם הגל נא איירי אגא במקפידין אם כן אמאי קאמר נעיל לימא מתניתין דלא כהגל והא הגל במקפידין איירי ומתניתין דלעיל אמי שפיר כוותיה דהא ריש גאין מקפידין איירי דקתני שואל דאילו למקפידין אסריגן אגאה לפי מה שפירש להכי נראה לפרש עוברין

כדברי [6](ב"ה) אף משום רבית אי הכי בניו ובני ביתו נמי בניו ובני ביתו היינו טעמא כדרב יהודה אמר רב [3]דאמר רב יהודה אמר רב מותר להלוות בניו ובני ביתו ברבית כדי להטעימן טעם רבית אי הכי מנה גדולה כנגד מנה קטנה נמי אין ה"נ וחסורי מיחסרא והכי קתני [4]מפים אדם עם בניו ועם בני ביתו על השלחן אפי' מנה גדולה כנגד מנה קטנה מ"ט כדרב יהודה אמר רב עם בניו ועם בני ביתו אין עם אחרים לא מ"ט כדרב יהודה אמר שמואל [5]מנה גדולה כנגד מנה קטנה אף בחול לאחרים אסור מ"ט משום קוביא: [2]מטילין חלשין על וכו': מאי אבל לא על המנות א"ר יעקב [3]בריה דבת יעקב אבל לא [7]על המנות של חול ביו"ט פשיטא מהו דתימא הואיל וכתיב [1]ועמך כמריבי כהן אפי' מנות דחול נמי קמ"ל וא"ר יעקב [7]בריה דבת יעקב [8]כל שחבירו נענש על ידו אין מבנסין אותו במחיצתו של הקב"ה מנלן אילימא משום דכתיב [2]ויאמר ה' מי יפתה את אחאב ויעל ויפול ברמות גלעד ויאמר זה בכה וזה אמר בכה ויצא הרוח ויעמוד לפני ה' ויאמר אני אפתנו וגו' ויאמר אצא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו ויאמר תפתה וגם תוכל צא ועשה כן ואמרינן מאי רוח [9]א"ר יוחנן זה רוחו של נבות ומאי צא אמר רב צא ממחיצתי ודילמא התם היינו טעמא דכתיב [3]דובר שקרים לא יכון אלא מהכא [4]שבעת קלון מכבוד שתה גם אתה והערל וגו' שבעת קלון מכבוד זה נבוכדנצר שתה גם אתה והערל זה צדקיה חדא דכוליה קרא בנבוכדנצר כתיב ועוד צדקיה צדיקא מאי הוה ליה למיעבד ליה דא"ר יהודה אמר רב בשעה שבקש אותו רשע לעשות לאותו צדיק כך וכו' אלא מהכא [5]גם ענוש לצדיק לא טוב אין לא טוב אלא רע וכתיב [6]כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע [7]צדיק אתה ה' ולא יגור במגורך רע מאי משמע דהאי חלשים לישנא דפורא הוא דכתיב [7]איך נפלת משמים הילל בן שחר נגדעת לארץ חולש על גוים וגו' אמר רבה בר רב הונא מלמד שהיה מטיל פור על גדולי מלכות לידע איזה בן יומו של משכב זכור וכתיב [8]כל מלכי גוים כולם וגו' אמר רבי יוחנן שנחו ממשכב זכור וא"ר יוחנן כל ימיו של אותו רשע לא נמצא שחוק בפה כל בריה שנאמר [9]נחה שקטה כל הארץ פצחו רנה מכלל דעד השתא לא הוה רנה ואמר ר' יצחק אמר ר' יוחנן אסור לעמוד בביתו של אותו רשע שנא' [10]ושעירים ירקדו שם ואמר רב יהודה אמר רב בשעה שביקש אותו רשע לעשות לאותו צדיק כך נמשכה ערלתו שלש מאות אמה והיתה מחזרת על כל המסיבה כולה שנאמר שבעת קלון מכבוד שתה גם אתה והערל ערל בגימטריא שלש מאות הוי ואמר רב יהודה אמר רב בשעה שירד אותו רשע לגיהנם רעשו כל יורדי גיהנם אמרו שמא למשול עליהם הוא בא או [11]ליחלות כמותם הוא בא שנאמר [11]גם אתה חולית כמונו אלינו נמשלת יצאתה ב"ק ואמרה [12]ממי נעמת רדה והשכבה את ערלים [13]איך שבת נוגש שבתה מדהבה א"ר יהודה אמר רב שבתה אומה זו שאמרה

מדוד

ודכדרי (ביה) הגל. דמייש שמא יוקירו מיטי בהגלאת ככרות אף משום רבית: בניו ובני ביתו נמי. ליתוס לרבית וכל הני: להנאות. משלו: בניו ובני ביתו. הסמוכים על שלחנו דכיון דהכל שלו אין כאן רבית: להטעימן טעם רבית. שידעו כמה קשה אגאה כיון דמשלו הוא אין כאן איסור רבית. והלכך גבי מדה ומשקל ומנין נמי לאו קפידא הוא אגא להשוותם בגא קנאה: אי הכי מנה גדולה כנגד מנה קטנה נמי. דמוקמינן טעמא לקמן משום קוביא ואפי' בחול אסור וכיון דהכל משלו אמאי אסור להטעימן טעמא קוביא בעלמא הוא: מאי טעמא. מותר ולא חייש לקוביא: כדרב יהודה אמר רב. להטעימן בעלמא הוא: עם אחר לא כדרב יהודה אמר שמואל. דכיון דמקפידין עוברין משום מדה ומשקל ומנין: משום קוביא. דגזל הוא דאסמכתא לא קנית. והא אסמכתא דסמיך על הגזל אם יפול גזל אמנה הגדולה אזכה בה ולפיכך תלה עצמו אף לגזל הקטנה על הספק ואילו ידע מתחלה שכן לא היה מתרצה: של חול. של קדשים של אתמול: כמריבי כהן. כהנים שלו שהם בעלי מריבה: אפי' דחול נמי. ליאמרי להו להפיס ביו"ט כי היכי דלא ליענו: זה בכה. אני אפתנו בכה: שבעת קלון. בנבוכדנצר משמעי שהיה מטיל משכב זכור על המלכים וכשהגיע יומו של צדקיהו נמשכה ערלתו ג' מאות אמה והיינו שבעת קלון: חדא דכוליה קרא בנבוכדנצר כתיב. שפיר מצית לאוקמי כוליה בנבוכדנצר וה"ק שתה גם אתה כאותם שהיית מקלה אותן והערל והתערל והתגנה: בשעה שעשה לו כו'. נקמן היא. מדקאמר לאותו לדיק ש"מ אמוש היה: ענוש לדיק לא טוב. לדיק המענים לא טוב וכיון דאינו טוב הרי הוא רע: וכתיב לא יגורך רע. אלמא אינו נכנס במחיצתו: חולש על גויס. בנבוכדנצר כתיב: ושעיריס ירקדו שם. ולא אגשים וכשביל הכריות מסתלקין המזיקין ומגלא מבטו גזירת המלך: המסיבה. מלכים שהיו מסובין ויושבין לפניו: גם אתה חוליס כמונו אלינו וגו'. ביוכדי גיהנם כתיב דכתיב נעיל מיניה שאול ממתת דגזר לך לקראת בואך וגו' (ח): חוליס כמונו אלינו נמשלת. לשון ממשלה: נעמת. סבור אתה להיות בטועם מן האחרים:

מדוד

יט א מיי' פכ"ג מהלכי' שבת הלכה ח סמג שם טוש"ע או"ח סימן שכב סעיף ו:

כ ב מיי' שם (וס"ו מהל' גזילה וגמילה הל"י) סמג שם ועשין ריד ולאוין עג טור שו"ע או"ח שם ושוש"ע מו"מ סימן שם סעיף ב:

כא ג ד מיי' פ"ד מהל' י"ט הלכה כ סמג לאוין עה:

תורה אור השלם

1 אך איש אל ירב ואל יוכח איש ועמך כמריבי כהן:

2 ויאמר יי מי יפתה את אחאב ויעל ויפל ברמת גלעד ויאמר זה בכה וזה אמר בכה: ויצא הרוח ויעמד לפני יי ויאמר אני אפתנו ויאמר יי אליו במה: ויאמר אצא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו ויאמר תפתה וגם תוכל צא ועשה כן:

3 מלכים א כב כ-כב

3 לא ישב בקרב ביתי עשה רמיה דבר שקרים לא יכון לנגד עיני:

תהלים קא ז

4 שבעת קלון מכבוד שתה גם אתה והערל תסוב עליך כוס ימין יי וקיקלון על כבודך: חבקוק ב טז

5 גם ענוש לצדיק לא טוב להכות נדיבים על ישר:

משלי יז כו

6 כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע:

תהלים ה ה

7 איך נפלת משמים הילל בן שחר נגדעת לארץ חולש על גוים:

ישעיהו יד יב

8 כל מלכי גוים כלם שכבו בכבוד איש בביתו:

ישעיהו יד יח

9 נחה שקטה כל הארץ פצחו רנה: ישעיהו יד ז

10 ורבצו שם ציים ומלאו בתיהם אחים ושכנו שם בנות יענה ושעירים ירקדו שם: ישעיהו יג כא

11 בלם יענו ויאמרו אליך גם אתה חלית כמונו אלינו נמשלת: ישעיהו יד י

12 ממי נעמת רדה והשכבה את ערלים:

יחזקאל לב יט

13 ונשאת המשל הזה על מלך בבל ואמרת איך שבת נגש שבתה מדהבה: ישעיהו יד ד

מוסף תוספות

א. ומשני. תוס' הרא"ש. ב. כתוס' הרא"ש איתא: לפי שחרושבים שהם שלהם. (ועי' רש"ל).

מה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה גם אתה וכו' וגו' חלית כמונו אל אלינו כל"ל והה"ש:

גליון הש"ס

גמ' כל שחבירו נענש על ידי. עי' ב"ב דף כב ע"א תוס' ד"ה אגא עגמתיה:

מוסף רש"י

כדי להטעימן טעם רבית. שידעו כמה מלטער ומילר הגתנו, ויביגו כמה עוגגו גדול (ב"מ עה.). זה רדוחו של נבות. שלאי שהוא הרג נבות היה רוחו מחזר לפתותו ולהסילו (סנהדרין קב.). לא יגורך רע. לא יגור אצלך (חגיגה יב.) לא יגור עמך רע (סוטה מב.).

רב נסים גאון

פרק עשרים ושלשה שואל אדם

וכדברי בית הלל אף משום רבית. הוא שהוקדם זכרו בראש הפרק (דף קמח) וכן היה הלל אומר לא תלוה אשה ככר לחברתה עד שתעשנו דמים שמא יקרו חטים או יזולו ונמצאו באות לידי רבית. ועיקר זה במשנה בפרק איזהו נשך (דף עח).

רבינו חננאל

וכדברי ב"ה שאומרים לא תלוה אשה מחברתה ככרות כו'. **ומטילין חלשים כו'.** פירוש מטילין גורלות. **אבל לא על המנות.** אוקמוה על המנות של חול ביו"ט. **נבוכדנצר** אנס צדקיהו בעבירה, וכיון שנענש נבוכדנצר ע"י צדקיהו נענש גם הוא, שנאמר שבעת קלון מכבוד זה נבוכדנצר, שתה גם אתה והערל זה צדקיהו. ואמרינן האי קרא כוליה בנ"נ כתיב, ועוד צדקיהו צדיקא מאי הוה ליה למיעבד. אמר רב יהודה אמר רב בשעה שעשה אותו רשע לאותו צדיק כן נמשכה ערלתו וכו'.

(דף כה. ושם). מ"ר:

ח) מטילין חלשים על הקדשים ביו"ט. תימה דאמר בפרק ב' דקדושין (דף נג. ושם) דאין מולקין זבחים כנגד זבחים ומנגחה כנגד מנחה ומפיק לה מגלגל בני אהרן תהיה אים כאחיו ועוד דפריך התם מוהלנועים מושכין ידיהם והגרגרים מולקין[א] מאי מולקין מוטפין כו' ואומר רבי דאין מועלת בהם חלוקה וגורל שיהא ממונו נקדש בו את האשה ולהוציאו בדיינים אבל מ"מ מטילין היו חלשין לתת לכל א' חלקו פן יריבו ביחד כדכתיב (הושע ד) ועמך כמריבי כהן והא דמשני התם מולקין לאו דוקא אלא מוטפין ולא משני הכי משו' דמולקין משמע כופין לחלוק ע"כ מחמת שמוטפין אותן אינן שלהם.[ב] מ"ר:

(ב"ה) אף משום רבית אי הכי בניו ובני ביתו נמי בניו ובני ביתו היינו טעמא כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב מותר להלוות בניו ובני ביתו ברבית כדי להטעימן טעם רבית אי הכי מנה גדולה כנגד מנה קטנה נמי אין ה"נ וחסורי מיחסרא והכי קתני מפים אדם עם בניו ועם בני ביתו על השלחן אפי' מנה גדולה כנגד מנה קטנה מ"ט כדרב יהודה אמר רב עם בניו ועם בני ביתו אין עם אחרים לא מ"ט כדרב יהודה אמר שמואל מנה גדולה כנגד מנה קטנה אף בחול לאחרים אסור מ"ט משום קוביא:

(ב) ג"מ עה. [ומסס מפקיק הס"ש ולא מלגלא היא כו' ויטוב נכון על קוביא זו ביאור הגי"ר בפא"ר סימן שכ"ב ס"ק ד], ג) [ל"ל בכה ומשום שאמרו לא היה הגון לפיקר לא אמירו. כ"כ רש"י בעירובין פ. ד"ה בריה], ד) [ל"ל בריה], ה) סנהדרין פט. קב.;, ו) [מגיגה יב.] סוטה מב. סנהדרין קב.], ז) ס"י ליתנש, ח) [עיין לעיל קמח: במשנה],

(דף כה. ושם). מ"ר:

ט) מטילין חלשים על הקדשים ביו"ט. תימה דאמר בפרק ב' דקדושין (דף נג. ושם) דאין מולקין זבחים כנגד זבחים ומנגחה כנגד מנחה ומפיק לה מגלגל בני אהרן תהיה אים כאחיו ועוד דפריך התם מוהלנועים מושכין ידיהם והגרגרים מולקין[א] מאי מולקין מוטפין כו' ואומר רבי דאין מועלת בהם חלוקה וגורל שיהא ממונו נקדש בו את האשה ולהוציאו בדיינים אבל מ"מ מטילין היו חלשין לתת לכל א' חלקו פן יריבו ביחד כדכתיב (הושע ד) ועמך כמריבי כהן והא דמשני התם מולקין לאו דוקא אלא מוטפין ולא משני הכי משו' דמולקין משמע כופין לחלוק ע"כ מחמת שמוטפין אותן אינן שלהם.[ב] מ"ר:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מדוד. מעות ולינרי זהב והכא: **ורבו יתירה הוספת לי.** לאמר שהיה ז' שנים בהמה וחזר למלכותו היה משמנה כן. ומהו התוספת שקשר תנין גדול בראשו של מרי כמין חפסר: **מתני' לא ישכור אדם פועלים.** דכתיב (ישעיה מח) ממלוה חפץ: **ולא יאמר לחבירו כו'.** גגמרא פריך פשיטא כיון דהוא אסור חבירו נמי אסור דהא ישראל הוא והשולחו עובר משום לפני עור לא תתן מכשול(ג): **אין מחזיקין על התחום.** לקרב עצמו בשבת על סוף התחום ולהחזיק שם שיהא קרוב למקום הפועלים או לפרקם להביא פירות דכל דבר שאסור לעשותו בשבת אסור להחזיק עליו: **אבל מחזיק הוא.** להיות קרוב לגמא לשמור פירותיו וזה דבר המותר בשבת לשמור פירותיו אם היו בתוך תחומו: **ומביא פירות בידו.** הואיל ועיקר מחשבתו לא היה לכך: **אלא אמר אבא שאול.** ותמן היה כלל בדבר זה להוסיף דבריה אחריה כיולא בו. ולקמיה(ד) מפרש לאמוראי מתי: **כל שאני וכלי נאמירתו.** שאני דשאי לאומרו לחבירו או לנכרי בשבת לעשות למולאי שבת דשאי אני להחזיק עליו: **גמ' מאי אבא שאול.** ופשיטא דכיון דאמר לא ישכור ה"ה לא יאמר לחבירו דהא ישראל הוא כמותו ולא מצי לאוגריהו: **אמירה לנכרי שבות.** וכבר אמרה רבי לאמתאי(ה) נכרי שבת לכבות אין אומרים לו כבה: **הא קמ"ל.** משנה יתירה בהדיא הוא דלא לימא ליה אבל אמתא שרי ליה לימר: **הנראה.** עכשיו נראה אם תעמוד עמי לערב אם תבא אני בשבתא ושניהן יודעין שעל מנת לשוכרו לפעולתו הוא מזהירו וכיון דלא מפרש בהדיא שרי דממפרש טעמא לקמן דבור אסור הרהור מותר: **מופר נדרכה.** בדברי תורה: **ויש מחניך קדוש.** ולא כתיב ביה דבר אלא מקום מגייתך תהא בקדושה וטעמא משום דישראל מהרהרין תמיד בדברי תורה: **ערום דבר.** אלמא לא אסיר ליה אלא בשעת דבור: **הפיא דדרב יהודה.** לומר לעולם והיה מחניך קדוש משום הרהור תורה ואפי' אין דבור ולא יראה בך ערות דבר במילתא אחריתי מיירי דאסור בשעת הדבור ולא בשעת הרהור כגון להסתכל בערוה: **עכו"ם ערום.** כ"ש ישראל כדמפרש ואזיל: **אימא שפיר דמי.** דכבהמה בעלמא הוא: **וערום אביהם.** אלמא ערוה היא בזן נח: **ודכור מי אסור והא אמר רב חסדא כו'.** וכל הני דבור הוא: **פקוח נפש.** בדבר שיש בו סכנה. פקוח דיקומדיגומ"ט: **ופקוח דרבים.** כגון לרשות: **טרטייאות וקרקסאות ובסילקאות.** מיני פלגנו הן ששם נאספו לצית הוועד: **לגמדו אומנות.** דהא נמי מלוה היא דכל שאינו מלמדו אומנות מלמדו לסטות. ומלוה יליפינן מקרא דקדושין בהאשה ניקנית (ל"ל ל:): **של מלך.** של עלה שאינו שלו ואין לריך בכך כגון הרולה לגנות בית כך וכך לריך להוליא בו. ול"ג כמו מה לך מה לך ולחשבונות הללו הרי אין לורך בהן לא לך ולא לאחר כגון הרוה דפרישית: ושל

מה לי הוא ומה לי חבירו. ואם תאמר וגימא דחבירו הייגו דאמר ליה שכור לי פועלים למחר וי"ל דא"כ מאי איריא חבירו אפי' הוא נמי לא מצי למימר אשכור פועלים למחר דעד כאן לא קאמר רב יהודה אמר שמואל מותר לאדם לומר לחבירו לכך פלוני אני הולך למחר אלא מעתה דאשם יש בוגגין הולך הא לאו הכי לא: **ורבי יהושע בן קרחה היא.** יש מפרש דר"ע קרוי קרחה שהיה קרח כדתניא בפרק בתרא דבכורות (דף מח. ושם) אמר בן עזאי כל מכמני ישראל דומין לפני כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה ואומר שזה היה ר"ע והיה לו בן שמעון יהושע כדאמר בפרק קמא דשבועות(ז) מ"ל ר' יהושע בנו של ר"ע לר"ע ואין נראה לר"ת דמה שקראו בן עזאי לר"ע קרח בבדיחותא בעלמא אין לנו לקרותו כן כל שעה לשון גנות הוא שנא' עלה קרח עלה קרח (מלכים ב ב) ואמרינן נמי לקמן (דף קנב.) אמר ליה ההוא לדוקי לר' יהושע בן קרחה מהכא לקרחיאה כמה הוי הרי שהיה מגנה אותו על שהיה קרח ועוד אמרי' במגילה פרק בתרא (דף כח.) שאל רבי את רבי יהושע בן קרחה במה אתלכת ימים כו' מ"ל רבי ברבי מ"ל יהי רצון שתגיע לחצי ימי ואי' ר' יהושע בן קרחה בנו של ר"ע והא קיימא לן(ה) דלא נשא ר"ע בת בלבא שבוע עד שקיבל עליו לעסוק בתורה ואז היה בן מ' דתניא בסוף ספרי(א) מ' שנה שימש ת"ח מ' שנה פירנס את ישראל וכל ימיו ק"כ שנים ואמרי' בקידושין פרק בתרא (דף עב.) עד שלא מת ר"ע נולד רבי ואפילו נולד ר' יהושע בשנה ראשונה שנשאה לא נשאל כי אם פ' שנים מר"ע ורבי יהושע בשעה שביארך את רבי היה בן ק"מ שנים לכל הפחות שבפחות מע' שנה לא היה מבארכו(ב) ואז היה רבי לכל הפחות בן ס' וא"כ לא היה מבארכו רק מ' שנים ועוד נראה(ג) שלא נשאה עד שעסק בי רב תרי סרי ותרי סרי שנין נמצא כשהיה רבי יהושע בן קרחה בן ק"מ היה רבי(ד) יותר מחצי ימיו לכך נראה לר"ת דלא ר"ע היה אלא מאיש אחריני היה שאמו קרחה וקראה הוא שם אדם כמו קרח ונולד הרבה קודם ר' יהושע בנו של ר"ע(ה). מ"ר: **אומר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב.** י"ל דדווקא לחבירו אבל לנכרי אסור לפי שהוא (ו) [עוסק] לדעת אותה [אמירה] ואינו נראה דהא שרינן ליה הכא משו' דדבור אסור והרהור מותר [ג"כ] ל"ש נכרי ל"ש ישראל. מ"ר: **ודיבור מי אסור.** פי' מן התורה דהא מדשרינן דיבור של מצוה מכלל דמדאורייתא שרי: **ואמר ר"א** פוסקין צדקה לעניים בשבת. וא"ת מה לריך לאתויי מילתייהו דבית הלל [בפי"ז] (בתוספתא) דתני אין פוסקים לדקה אפי' להשיא יתום ויתומה ואין משדכין על התינוקות ליארס בו דברי בית שמאי ובית הלל אמרין וא"ל דגיסא ליה לאתויי מילתא דרבי אלעזר דמהתם לא הוה שמעינן פסיקת לדקה לענייה דהא לא שרי בית הלל אלא להשיא יתום ויתומה: ואין

מדוד והבא ואיכא דאמרי שאמרה מאד מאד הביא בלא מדה [1]ורבו יתירה הוספת לי אמר רב יהודה אמר רב ירמיה בר אבא מלמד שרכב על ארי זכר וקשר תנין בראשו לקיים מה שנא' [2]וגם את חית השדה נתתי לו לעבדו: **מתני'** [א]לא ישכור אדם פועלים בשבת ולא יאמר אדם לחבירו לשכור לו פועלים [ב]אין מחשיכין על התחום לשכור לו פועלים ולהביא פירות [3]אבל מחשיך הוא לשמור ומביא פירות בידו כלל אמר אבא שאול כל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיך עליו: **גמ'** (פשיטא) מ"ש הוא ומ"ש חבירו אמר רב פפא [4]חבר נכרי מתקיף לה רב אשי [ג]אמירה לנכרי שבות אלא אמר רב אשי אפילו תימא חבירו ישראל הא קמ"ל לא יאמר אדם לחבירו שכור לי פועלים [ה]אבל אומר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב ומתני' מני כרבי יהושע בן קרחה דתניא [ו]לא יאמר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב רבי יהושע בן קרחה אומר אומר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן הלכה כרבי יהושע בן קרחה ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מ"ט דרבי יהושע בן קרחה דכתיב [3]ממצוא חפצך ודבר דבר [ז]דיבור אסור הרהור מותר רמי ליה רב אחא בר רב הונא לרבא מי אמר ר' יוחנן דיבור אסור הרהור מותר [ח]אלמא הרהור לאו כדיבור דמי [ט]והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא שאני התם דבעינן [4]והיה מחניך קדוש וליכא הכא נמי כתיב [4]ולא יראה בך ערות דבר ההוא מיבעי ליה לכדרב יהודה [ז]דאמר רב יהודה [י]עכו"ם ערום אסור לקרות קרית שמע כנגדו מאי איריא עכו"ם אפי' ישראל נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא ישראל דאסור אבל עכו"ם כיון דכתיב ביה [5]אשר בשר חמורים בשרם אימא שפיר דמי קמ"ל אימא הכי נמי אמר קרא [6]וערות אביהם לא ראו ודיבור מי אסיר [ט]והא רב חסדא ורב המנונא דאמרי תרוייהו [י]חשבונות של מצוה מותר להשכן בשבת וא"ר אלעזר [ה]פוסקין צדקה לעניים בשבת וא"ר יעקב בר אידי אמר רבי יוחנן מפקחין פיקוח נפש ופיקוח רבים בשבת והולכין לבתי כנסיות לפקח על עסקי רבים בשבת [ב]וא"ר שמואל בר נחמני א"ר [ט]יוחנן הולכין לטרטיאות ולקרקסאות ולבסילקאות לפקח על עסקי רבים בשבת ותנא דבי [י]מנשה משדכין על התינוקות ליארס בשבת ועל התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות [ט]אמר קרא ממצוא חפצך ודבר דבר [ט]חפציך אסורים חפצי שמים מותרין א"ר יהודה אמר שמואל חשבונות של [ג][מלך][מ] ושל מה בכך מותר להשכן בשבת תנ"ה [ט]חשבונות שעברו ושעתידין להיו' אסור להשכן של [מ]מלך ושל

מותר לאדם לחשב אורחים הקרואים [נ"א: למנות אורחותיו] להסב אצלו בסעודה, וכדתנן מונה אדם את אורחיו ואת פרפריותיו. פי' חשבונות של מה בכך, כמו שיחשב אדם חשבון כגון חיילות המלך כך וכך אלף וכיוצא בו אומרים לו ומה בכך, כלומר מה הנאה יש לך ומה צורך לך בזה, כגון אילו מותר בשבת. וזהו שאומרים מחשבין חשבונות שאין צריכין ואין מחשבין חשבונות שצריכין. כיצד אומר אדם לחבירו כך וכך פועלין כך וכך דינרין הוצאתי

כב א מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה יב סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן שז סעיף ב:

כג ב ג מיי' פכ"ד שם הלכה ג סמג שם טור שו"ע או"ח סימן שז סעיף ו וסי' שז סעיף ח:

כד ד מיי' פ"ו שם הל"א סמג שם:

כה ה מיי' פכ"ד שם הל"ד וסמג שם טור שו"ע או"ח סימן שז סעיף ז:

כו ו מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הלכה טז סמג עשין יח טור שו"ע או"ח סימן עה סעיף ד:

כז ז ח ט י מיי' פכ"ד מהלכות שבת הל"ב סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שז סעיף ו:

כח כ מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה ט"ו סמג שם טור שו"ע או"ח סימן שז סעיף ז:

מוסף תוספות

א. מ' שנה שנה עסק בפרקמטיא. תוס' ב"ב קיג. ד"ה ומעו. ב. שכן הם סחם שנות חיי אדם, דכתיב (תהלים צ') ימי שנותינו שבעים. תוס' בכורות נח. ד"ה תוך. ג. דסברא. תוס' ב"ב קיג. ד"ה ומעו. ד. בן פ"ד שהוא. תוס' ב"ב קיג. ד"ה ומעו.

רבינו חננאל

לא ישכור פועלים בשבת ולא יאמר לחבירו שכור לי פועלים וכו'. ואקשינן עלה מ"ש הוא ומ"ש חבירו. ובא רב פפא לאוקמיה למתניתין בחבירו גוי. רב אשי אמר אפילו תימא בחבירו ישראל הא קמ"ל דלשכור פועלים הוא דלא יאמר לו, אבל אומר לו הנראה שתעמוד עמי לערב. כלומר אסור שיאמר לו לערב לך לשכור לי פועלים או כיוצא בו, אבל אם יאמר לו הנראה שתעמוד עמי לערב ובדעתו שיאמר לו לערב לך לשכור לי פועלים או עשה לי מלאכה כך וכך מותר, כר' יהושע בן קרחה. ואמר ר' יוחנן הילכתא כר' יהושע בן קרחה. ודייק ר' יוחנן ואמר טעמיה דר' יהושע בן קרחה דיבור בפירוש אסור אבל הירהור מותר, דכתיב ממצוא חפצך ודבר דבר. ואקשינן עליה והא הוא דאמר בכל מקום מותר להרהר חוץ ממרחץ ובית הכסא כר', ואמאי לא אמרינן הכא נמי הירהור מותר. ומפרקינן האי קרא מיבעי ליה לאסור אפילו ערותו של גוי דאשכחנו קרא דאמר וערות אביהם לא ראו. ואקשינן תוב **ודיבור מי אסור, והביאו ה' שמרעות [כ]אחת שאפילו דבור אמרינן מותר בשבת** ואילו הן, חשבונות, ופוסקין צדקה לעניים, ומפקחין פיקוח רבים, והולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות לפקח על עסקי רבים, והולכין לבתי תיאטראות ולבתי קרקסאות לפקח על עסקי רבים, תנא משדכין על התינוקות ליארס, ועל התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות. ומפקינן אלא אמר קרא ממצוא חפצך ודבר דבר, חפצך אסורין בדבור חפצי שמים מותרין, ואילו כולן חפצי שמים הן. חשבונות של מלך. פירוש מילך, אורחים [כדכתיב], ויבא הלך לאיש העשיר. כלומר,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אומר וכו' לפי שהוא רוצה לדעת אותה מלאכה ולהיו: **(ב)** ד"ה ואמר רבי אלעזר וכו' וא"ת מה לרין לאתויי מילתא דרבי אלעזר ה"ל לאתויי:

גליון הש"ס

גמ' חבר נכרי. עי' סוכה דף לט ע"ב תוס' ד"ה הלוקח ועי' מג"א סימן תק סק"ק ג:

לעזי רש"י

דיקומבימומ"ט [דישקומבריומינ"ט]. פעולת פיגור.

מוסף רש"י

אמירה לנכרי שבות. מלרכנן (ביצה צ:). **הרהור מותר.** להרהר בלבו כך וכך ילילות אני לריך להוליא על שלה זו (לעיל קיג.). **חפצי שמים מותרים.** כגון הוקים לדקה ומשדכין על התינוקות ליארס (שם).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ושל מה בכך מותר לחושבן ורמינהו חושבין חשבונות שאינן צריכין ואין מחשבין חשבונות שצריכין בשבת כיצד אומר אדם לחבירו כך וכך פועלים (ו) הוצאתי על שדה זו כך וכך דינרין הוצאתי על דירה זו אבל לא יאמר לו כך וכך הוצאתי וכך וכך אני עתיד להוציא ולטעמיך קשיא לך היא גופא אלא א"ה דאיכא אגרא דאגירא גביה הא דליכא אגרא דאגירא גביה: אין מחשיכין: תנו רבנן מעשה בחסיד אחד שנפרצה לו פרץ בתוך שדהו ונמלך עליה לגודרה ונזכר ששבת הוא (ז)ונמנע אותו חסיד ולא גדרה ונעשה לו נס ועלתה בו צלף וממנה היתה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו א"ר יהודה אמר שמואל [ב]מותר לאדם לומר לחבירו לכרך פלוני אני הולך למחר שאם יש בורגנין הולך תנן אין מחשיכין על התחום לשכור פועלים ולהביא פירות בשלמא לשכור פועלים דבשבת לא מצי אגר אלא להביא פירות לימא שאם יש שם מחיצות מביא [ג]משכחת לה בפירות המחוברים והתני ר' אושעיא אין מחשיכין על התחום להביא תבן וקש בשלמא קש משכחת לה במחובר אלא תבן היכי משכחת לה בתיבנא סריא ת"ש [ד]מחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה ועל עסקי המת על עסקי כלה ומת אין על עסקי אחר לא בשלמא אחר דומיא דכלה משכחת לה למיגזא ליה אסא אלא מת מאי ניהו להביא לו ארון ותכריכין וקתני מת אין אבל אחר לא ואמאי לימא שאם יש שם מחיצו' מביא מת נמי משכחת לה [ה]למיגזא ליה גלימא: אבל מחשיכין: ואע"ג דלא אבדיל והאמר רבי אלעזר בן אנטיגנוס משום רבי אליעזר בן יעקב [ה]אסור לו לאדם שיעשה חפציו קודם שיבדיל וכי תימא דאבדיל בתפלה והאמר רב יהודה אמר שמואל [ו]המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס וכי תימא דאבדיל על הכוס כום בשדה מי איכא תרגמא רבי נתן בר אמי קמיה דרבא בין הגיתות שנו א"ל ר' אבא לרב אשי [ז]במערבא אמרינן הכי המבדיל בין קודש לחול ועבדינן צורכין אמר רב אשי כי הוינא בי רב כהנא הוה אמר המבדיל בין קודש לחול ומסלתינן סילתי: כלל אמר אבא שאול כל שאני וכו': (איבעיא להו) אבא שאול אהייא אילימא אריש קאי אין מחשיכין על התחום לשכור פועלים להביא פירות

ו) **ואין מחשיכין על התחום לשכור פועלים ולהביא פירות.** דאמר משמע דוקא על התחום אבל בתוך התחום מחשיכין לשכור פועלי' ולהביא פירו' וקשה לרבי דבסוף פ' בכל מערבין (עירובין דל"ח:) תניא לא יהלך אדם בתוך שדהו לידע מה צריכה כיולת בו לא יטייל אדם על פתח מדינה כדי שיכנס למרכז מיד ואומר רבי דתם מיבכרא מילתא[א] דאינו מטייל אלא ליכנס למרכז מיד אחר שבת שעל פתח מדינה רגילים להיות מרחצאות כדאמרי' בפ"ק (דף ו:) דמגילה (ב) ה' מאות מעות עשן חוץ לחומה אבל הכא אין הוכחה כ"כ בתוך התחום המחשיך לשכור פועלים ולהביא פירות וכי האי גוונא משני התם. מ"ר: **[ב]אבל מחשיך הוא לשמור ומביא פירות בידו.** מתוך פירוש הקונטרס משמע לשמור חוץ לתחום וכן משמע פשט המשנה וקשה לרבי מהא דאמר שמואל בגמ' מותר לאדם לומר לחבירו לכך פלוני אני הולך למחר ופריך תנן אין מחשיכין על התחום לשכור פועלים כו' והשתא[ב] מתניתין גופיה תיקשי ליה דמוכחא מילתא כוותיה דשמואל מדקתני בסיפא כלל אמר אבא שאול כל שאני זכאי בתמיהו יכול אני להחשיך עליו וקא מפרש בגמ' דמה שמותר לומר מותר להחשיך וא"כ מדשרינן להחשיך לשמור חוץ לתחום אלמא שרי למימר חוץ לתחום אני הולך למחר דהא בהא תליא והיינו כשמואל ואיני יודע מאי קשיא דאי לאו דשמואל מתני' אתיא שפיר דה"א אין לך דבר שלא יהא מותר לאדם לומר על עצמו ואפי' לשכור פועלים למחר או אבנה בנין זה יכול לומר בשבת דהוה אמינא דווקא לחבירו אסור לומר שכור לי פועלים למחר דמהני אמירתו אבל על עצמו יכול לומר כל מה שירצה דלא מהני אמירתו וכי תלי אבא שאול בהחשכה[ג] (ג) ה"מ בתמיהה לחבירו דיש לסומה ויש מומרת אבל אם אינה לשמואל פריך שפיר דאסר כל אמירות אפילו על עצמו אלא דווקא לכך פלוני אני הולך למחר משום טעמא דאסור יש בורגנין הולך והשתא פריך כיון דאי לאו האי טעמא הוה אסרת ליה אלא משום האי טעמא דווקא שרית ליה א"כ מתני' נמי תשתרי להביא פירות אשם יש מחיצות מביא. נ"ל:

לכרך פלוני אני הולך. תימה מאי איריא הוא אפילו לחבירו נמי יכול לומר לך לי לכרך פלוני למחר מהאי טעמא דקאמר

ז) מדאמרי שמואל לקמן לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך אפילו בשבת כ"ש שיכול לומר שמור לי למחר ואין לפרש דשאני התם שהן בתחומו אבל אין יכול לומר לחבירו שמור לי פירות שחוץ לתחומך[ד] דנראה הוא שאפילו זה יכול לומר מכיון שמותר להחשיך[ה] וא"ל דלא נקט שמואל דוקא לכרך פלוני אני הולך דהוא הדין לחבירו יכול לומר לך לי לכרך פלוני למחר:

בשלמא קש במחובר משכחת לה. ה"ג הו"מ למימר מטעם מוקלה דהא אינו ראוי למאכל בהמה כדאמר לעיל (דף קמא.) הקש שע"ג המטה לא יענענו כו' אלא רבותא קאמר דאפילו במחובר משכחת לה: **במחובר משכחת לה.** אומר רבי דלאו משום תליסה נקט לה דאע"ג שמחובר לארץ אין בו איסור תליסה[ו] כיון שיבש אינו יונק מן האדמה כדמוכח בחולין פרק העוף והרוטב (דף קמ: ופס) דאמר תניס שנמקו בתיהן טמטאין טומאת אוכלין והמולש ממנה בשבת חייב חטאת דווקא נמקו אבל יבשו לא וכן משמע בכל הסוגיא דיבשו הן ועוקליהן מטמא טומאת אוכלין ואין דינו כלל כמחובר והא דקאמר הכא במחובר משכחת לה היינו משום איסור ייפוי קרקע[ז] כדאמר לעיל העולם עולשין בשבת חייב חטאת בפרק הבונה (לעיל דף קנ.) והא דפריך בפרק המוציא תפילין (עירובין דף ק:) אאילן יבש הא קא נתרי פירי משמע שיש ביבש איסור תליסה אומר רבי דמיירי התם ביבשו הן ולא עוקליהן: **בתיבנא סריא.** והא דאמר לקמן פרק מי שהחשיך (דף קנה:) מפרכין תבן ואספסתא לפני בהמה ומוקי לה בתבנא סריא משמע דחזי לבהמה אומר רבי דמיירי כגון דלא סרי כולי האי: **אלא** מת מאי ניהו להביא לו ארון ותכריכין. תימה אמאי לא קאמר למיגז ליה אסא שהיו רגילין להביא אסא לנמת כדאשכחן בגדה (דף ט.) דשוור אסא מערסא לערסא וי"ל ע"כ ל"ל ארון ותכריכין כדקתני במתני' בהליה. מ"ר: האי

ושל מה בכך. כגון שכבר היו לנורך אלא שעברו כגון כך וכך הוצאתי בבנין זה: **תשבונות שעברו.** לקמן מוקי לה דלא עברו לגמרי שעדיין שכר הפועלים עליו אלא נתנו להן ושל מה בכך שעברו לגמרי ואין שכר פועלים עליו: **כך וכך הוצאתי.** אלמא עברו מותרין: **הקשי לך היא גופא.** בריישא קמייתא ריש קתני שעברו אסורין וסיפא קתני של מה בכך מותרין דהיינו עברו: **אלא.** אילן גדול הוא ונעל ענפיה הרבה ושלשה מיני אוכל יש בפירותיו אגיונות קפריסין ולולבין: **אמר יש בורגנין.** מע"ג אמה לע' אמה הולך אפי' בשבת שהכל תחום כעיר אחת וכל העיר כל' אמות כדאמרינן בעירובין (דף כא.) וכיון דהוא דבר שיש לו היתר על ידי תקנה בשבת מותר לאומרו אפילו במקום שאין שם הכיתר: **המחוברים.** שא"א לקצצן בשבת ע"י שום תקנה: **קש.** זגות השבולים אשטרלי"ש: **בתיבנא סריא.** שאפי' יש מחיצות אינו מביא משום דמוקמה הוא: **על עסקי כלה ומת אין.** דאפילו שמיט הן אבל על עסקי אחר אפי' דומיא דכלה לא: **בשלמא אחר דומיא דכלה משכחת לה.** דאסור להחשיך כגון לתחום מן הממובר: **למיגז לה אסא.** דעבדו לה גגות דאסא בשלמא: **אלא עסקי מת מאי היא.** הבאה דארון ותכריכין ומאי לאחר לא לימא הואיל ואם יש שם מחיצות מביא: **למיגז ליה גלימא.** לתקן לו תכריכין דאין היתר לדבר היום כלו: **ואע"ג דלא אבדיל.** אסיפא דמתני' מתמה דקתני ומביא פירות בידו לקוננן מן הממובר בלא הבדלה: **כיון הגיסום שנו.** דאיכא כוס בשדה: **המבדיל בין קודש לחול.** להיכרא בעלמא לגוות את המלך: **ועבדינן צורכין.** ואחר כך אנו מברכין על הכוס ברכה גמורה דהבדלה וכ"ש דאי אבדיל בתפלה מותר לעשות צרכיו ואחר ומבדיל על הכוס: **ומסלתינן סילתי.** חוטבין עצים: **אהייא.** קאי ומשו' כלומר: **אי נימא אריש.** דקתני מ"ק לאיסורא וקאמי אבא שאול לשוויה בה כלומר א"כ דכלומר לאיסורא ה"ל למימר בהליה כל שאינו זכאי בתמיהה כגון אלו שאינו רשאי לומר לחבירו שכור לי פועלים או הבא לי פירות למוצאי שבת אינו רשאי להחשיך מיבעי ליה: אלא

ב) [עי' בגמ"ש סי' ש"ז ס"ק י"ד פירוש על זה], ג) [לקמן קנא.], ד) [ביצה י. [ועיין גרס למיגר פי' לתחוך וי"ל לתפוך], ד) [נדרים נב. ס"ש פסחים קה: ע"ש ולף קז.], ה) [שיך בע"ש בתמנה], ו) [בס"ש לימא אבל בענין יעקב מלמתי ע"ש], ז) שיך בע"ש, ח) ועוד מדשי כל"ל.

רבינו חננאל

על שדה זו, אבל לא יאמר כך הוצאתי וכך אני עתיד להוציא. ואוקימנא אם נשאר עליו שכירות במה שעבר אסור לו לומר ואפילו כך הוצאתי, שרצונו לחשב ולידע סכום הנשאר עליו והן חשבונות שצריכין ואסור. **אמר רב יהודה אמר שמואל מותר לאדם לומר לחבירו לכך פלוני אני הולך למחר,** שאם יש בורגנין הולך אפילו בשבת. תנן אין מחשיכין על התחום לשכור פועלין ולהביא פירות, הדא משנה היא וקשיא אקשיאו בהא, ומקשינן בשלמא לשכור פועלין היינו טעמא דאין מחשיכין על התחום ובשבת אסור לאונגרי פועלין, אלא פירות נימא שאם יש מחיצות מותר להביאן ומותר לחשיך ולהביאם. ומפרקינן הא דתני אין מחשיכין להביא פירות בפירות מחוברין שאסור לחותכן בשבת. ועוד אקשינן מדתני ר' אושעיא. ומפרקינן בתיבנא סריא דלא חזי. ותוב אמרינן ת"ש מחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה ועל עסקי המת וכו'. ומפרקינן לפקח על עסקי כלה למיגז לה אסא לבי גננא, על עסקי המת נמי למיגז ליה גלימא, לתפור לו תכריכין והללו דמשום מצוה התירו רבנן, הא אחר כגון דברים הללו אסור. **אבל מחשיך הוא לשמור ומביא פירות בידו.** ואקשינן ואע"ג דלא אבדיל, כלומר עושה מלאכה קודם הבדלה, והאמר ר' אלעזר וכו' אסור לעשות מלאכה קודם הבדלה, ואם יש לומר זה שמביא פירות התפלל [ו]הבדיל בתפילתו, והאמר שמואל המבדיל בתפילה צריך שיבדיל על הכוס. ואוקימנא בין הגיתות שנו, כלומר בשעת הגיתות מצוי בשדה בימי הבציר יין והבדיל על הכוס. **וסלקא** שמעתא שאסור לעשות מלאכה עד שהבדיל ואפילו לא אמר אלא המבדיל בין קודש לחול דיו, דהא רב אשי דהוא בתרא אמר כי הוינן בי רב כהנא הוה אמרינן המבדיל בין קודש לחול ואפכינן סילתי, כלומר היינו מתעסקין במלאכה ולא [בא] רב אשי למעט אלא שאינו צריך לומר הבדלות. כאשר חלקו בפרק ערבי פסחים, אבל צריך להזכיר ברכה בשם ומלכות דלית [נ"א: דלא] גרעה מברכת הפירות וברכת המצות, וכן הלכה. **כלל אמר אבא שאול כל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיך עליו.** והוצרכנו לדקדק לידע באיזו בבא דמתניתין אמר אבא שאול כלל זה. ואמרינן אם על רישא דקתני אין מחשיכין על התחום לשכור פועלין וכו'.

הגהות הב"ח

(א) גמ' כך וכך פועלים השכרתי על שדה: (ב) תוס' ד"ה ואין וכו' כדאמרינן פרק קמא דמגילה שלשת אלפים בי בני היה בו ולבל אחד וא' ה' מאות חלונות מעלות עשן: (ג) ד"ה אבל וכו' וכי תלי אבא שאול בהחשכה באמירה ה"מ:

לעזי רש"י

אשטרגי"א [אישטריי"ם]. קש.

מוסף תוספות

א. טפי, דהנכנס לתוך שדהו, [שאין בה פירות, שהיא צריכה לניר ולעבוד, וכו' נראה ש. ריטב"א] לפקח על צרכיה הוא נכנס, וכן המטייל על פתח המדינה, ניכר. תוס' הלא"ם. ב. מאי פריך למילתי' דשמואל. תוס' הלא"ם. ג. בלומר. תוס' הלא"ם. ד. למחר. תוס' הלא"ם. ה. לשמור פירות. תוס' הלא"ם. ו. משום עוקר דבר מגידולו. ריטב"א. ז. דהוה ליה חורש. ריטב"א.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אלא אסיפא קאי. דקאמר ת"ק להיתרא אבל מחשיך הוא לשמור ואמאי איהו ושוייה ביה כלונא להביא כל כיולא בהן: **האי כל שאני וכולי להחשיך עליו וכולי אני באמירתו מיבעי ליה.** (ג) להיתר דחשיכה תנן והיתר דאמירה לא תנן והיכי תלי תניא בדלא תניא: **נעולם אסיפא קאי.** דקאמרת דקשיא לך אמירה מהיכא קאמר ליה להיתירא דתלי בה החשכה אהא קאי דאמר רב יהודה כו' אלמא זכאי אני באמירתו ואבא שאול אהא קאי דאמר רב יהודה אמר שמואל אמותר לאדם לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך ואני אשמור לך פירות שבתחומי וקאמר אבא שאול לת"ק מי לא מודית דמותר אדם לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך ואני אשמור לך פירות שבתחומי ואימא כל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיך עליו כלל לאתויי מאי לאתויי הא דת"ר (ו) אין מחשיכין על התחום להביא בהמה (ז) היתה עומדת חוץ לתחום קורא לה והיא באה כלל אמר אבא שאול כל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיך עליו ומחשיכין לפקח על עסקי כלה ועל עסקי המת להביא לו ארון ותכריכין ואומרים לו לך למקום פלוני ואם לא מצאת במקום פלוני הבא במקום פלוני לא מצאת במנה הבא במאתים ר' יוסי ברבי יהודה אומר הובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח: **מתני'** (ט) מחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה ועל עסקי המת להביא לו ארון ותכריכים נכרי שהביא חלילין בשבת לא יספוד בהן ישראל אא"כ באו ממקום קרוב עשו לו ארון וחפרו לו קבר יקבר בו ישראל ואם בשביל ישראל לא יקבר בו עולמית: **גמ'** מאי ממקום קרוב רב אמר ממקום קרוב ממש ושמואל אמר חיישינן שמא (י) חוץ לחומה לנו [א] דיקא מתניתין כוותיה דשמואל דקתני עשה לו ארון וחפר לו קבר יקבר בו ישראל אלמא מספיקא שרי הכא נמי מספיקא שרי (ב) חותניא כוותיה [ג] דרב (ד) עיר שישראל ונכרים דרים בה והיתה בה מרחץ המרחצת בשבת אם רוב נכרים לערב רוחץ בה מיד אם רוב ישראל ימתין עד כדי שיחמו חמין מחצה על מחצה (יא)(אסור וימתין) עד כדי שיחמו חמין ר' יהודה אומר באמבטי קטנה אם יש בה רשות רוחץ בה מיד מאי רשות אמר רב יהודה אמר רב יצחק בריה דרב יהודה אם יש בה אדם חשוב שיש לו עשרה עבדים שמחממין לו י' קומקומין בבת אחת באמבטי קטנה מותר לרחוץ בה מיד: (יב) עשו לו ארון וחפרו לו קבר וכו': אמאי הכא נמי ימתין בכדי שיעשו אמר עולא (יג) בעומד באסרטיא תינח קבר ארון מאי איכא למימר א"ר אבהו (יד) במוטל על קברו: **מתני'** (טו) עושין כל צרכי המת סכין ומדיחין אותו ובלבד שלא יזיז בו אבר שומטין את הכר מתחתיו ומטילין אותו על החול בשביל שימתין

ולכי להחשיך עליו וכולי אני באמירתו מיבעי ליה. (ג) להיתר דחשיכה תנן והיתר דאמירה לא תנן והיכי תלי תניא בדלא תניא: **לעולם אסיפא קאי.** (ד) תוס' ד"ה לעולם קאי ואבא שאול אהא קאי דאמר רב יהודה: (ה) ד"ה דיקא וכו' היכי מוכח מינה: (ו) בא"ד ול"ג נמי דמקוף דתנו רבנן גם בש"ס ל"ג ליה אלא ת"ג:

הגהות הב"ח

(א) גב' מון לחומה לנו אמר רבא דיקא מתניי: (ב) שם ותניא כותיה דרב דת"ר עיר: (ג) רש"י ד"ה הא כל וכו' דהיתרא דהחשכה תנן: (ד) תוס' ד"ה לעולם אסיפא קאי ואבא שאול אהא קאי דאמר רב יהודה: (ה) ד"ה דיקא וכו' היכי מוכח מינה: (ו) בא"ד ול"ג נמי דמקוף דתנו רבנן גם בש"ס ל"ג ליה אלא ת"ג:

הגהות הגר"א

[א] גב' (דיקא מתני' כו' עד ה"ג מספיקא שרי) תא"מ: [ב] שם כוותיה דרב ל"ג דשמואל:

מוסף רש"י

ימתין עד כדי שיחמו חמין. שלא יהנה ממה שהקילומו לאחם בשבת, וכן בכל מעשה שבת נתנו חכמים שיעשו להמתין לערב כדי שיעשו (לעיל קכב.).

רבינו חננאל

כל שאיני זכאי בחשיכתו (אני) [אינן] זכאי באמירתו היה לו לומר, כי אין מחשיכין אמרה משנתינו בפירוש, ומכללו נלמד האמירה, כלומר מאחר שאין לו להחשיך בתחום לשכור פועלין, כך אין לו לומר להבירו השכר לי פועלין עם חשכה. אלא אסיפא, אבל מחשיך הוא לשמור וכו', כלומר כשם שמותר לו להחשיך, כך מותר לו לומר לחבירו החשיך והביא לי פירות. האי כל (שאיני) [שאנן] זכאי בחשיכתו זכאי אני באמירתו היה לו לומר. ואוקימנא כדרב פפא דאמר מותר לאדם לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך וכו', כלומר כשם שאני זכאי לומר לחברי שמור לי פירות שבתחומך כך מותר לי לשמר פירות שבתחומי ולהחשיך עליו. ואמרינן עוד ולמה ליה כלל ליתנוהיה בהדיא. ופריקינן כלל להביא הא דת"ר מחשיכין על התחום להביא בהמה היתה עומדת חוץ לתחום קורא לה והיא באה, ולפקח על עסקי כלה ועל עסקי המת אומרים לו לך למקום פלוני, לא מצאת במקום פלוני הבא ממקום פלוני, לא מצאת במאה הבא במאתים ובלבד שלא יזכור את הדמים. ר' יוסי בר' יהודה [אומר] ובלבד שלא יזכור לו סכום המקח. **מתני' מחשיכין על התחום, עד** אא"כ באו ממקום קרוב. מאי ממקום קרוב, רב אמר קרוב ממש ושמואל אמר חיישינן שמא יהא חוץ לחומה לנו. פירוש לן מדן דברי שמואל הללו, והיאך מתניתין דייקא כוותיה, ומה טעם חלילים שהביאם גוי בשבת לא שיספוד בהם

ה) נגאם דוה הוא שאלה לרמינו ול"ל יפרס לן מדן (ומלוי שאל מאת רב האי גאון) והתשובה תמרה בה ונאמת שאלת החכם היא אלי תשובה.

מוסף תוספות

א. ה"ג רש"י בחד לישנא. תוס' הכא"ש. ב. כוותיה דשמואל, דתנן. תוס' הכא"ש. ג. ודייק מדר' יהודה דאמר. תוס' הכא"ש.

רבינו חננאל (המשך)

ישראל ולמה לא ימתין בכדי שיביאו, או דלמא משום דלא ידעינן מהיכן באו, ועוד המותר לספוד בהן ביום ראשון ובשאר ימי החול או לאו, ומה פירוק לו הלא אפילו אם המת מונח בדרך צריך להמתין בכדי שיחפור בקבר והדר קושיין לדוכתיה, וכן בארון ליסבה לן מדן. ועוד אם הדברים הללו על עיר שרובן ישראל הם או לא, כי אם רובן גרים למה צריך להמתין והלא לעניין מרחץ אמרו מותר לרחוץ בה מיד. ושמואל אמר חיישינן שמא חוץ לחומה לנו, ואע"ג דאיסורא הוא וקי"ל הילכתא כרב באיסורי, הכא הילכתא כשמואל דדיקא מתניתין כוותיה, דתנן במסכת מכשירין עיר של ישראל, וגרים דרין בתוכה, והיתה בה מרחץ המרחצת בשבת אם רוב גרים מותר לרחוץ בה מיד, אם רוב ישראל ימתין עד בכדי שיחמו חמין, מחצה על מחצה ימתין בכדי שיחמו חמין. ר' יהודה אומר באמבטי קטנה ואם יש רשות רוחץ בה מיד, ומפרש רב יצחק בריה דרב יהודה מאי רשות כגון אדם חשוב שיש לו עשרה עבדים שמחממין לו עשרה קומקמין בבת אחת מותר לרחוץ מיד. עשו לו ארון וחפרו לו קבר יקבר בהן ישראל. ומקשינן אמאי והא ישראל וגרי כמחצה על מחצה דמי, ימתין בכדי שיעשו. ומפרק עולא כגון בגרי מת המוטל באיסטרטא דמוכתא מילתא שזה הקבר לזה הגרי נחפר שדומה לרוב גוים שאין צריך להמתין בכדי שיעשו. תוב אקשינן תינח קבר, ארון מאי. ופריק ר' אבהו בארון המוטל על הקבר שנמצא הארון בקבר.

האי כל שאני זכאי באמירתו רשאי אני בחשיכתו כל שאני זכאי באמירתו מיבעי ליה.

מימה הא דכי פריך לעיל האי כל שאיני רשאי באמירתו איני רשאי בחשיכתו מיבעי ליה מכלל דאי הוה תנן הכי הוה אתי שפיר אע"ג דתלי חשיכה באמירה וי"ל התם שאני דלא הוה תלי תניא בדלא תניא דאמירה נמי תניא לעיל לא יאמר אדם לחבירו שכור לי פועלים אבל אמר אדם לחבירו אי תניא בדלא תניא דאמירה לא תניא אבל היתר החשכה תניא:

לעולם אסיפא קאי (ד) **דאמר רב יהודה אמר שמואל מותר אדם לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך.** אע"פ שהוא אינו יכול ליקן לשומרן יכול לומר לחבירו לשמרן ומתניתין הכי קאמר כל שאני זכאי באמירתו כגון לפקח על עסקי כלה ועל עסקי מת ויכול לומר לחבירו לעשות לעמחר דאמר לי אני להחשיך עליו וכ"ש מה שאני זכאי לומר לעשות היום כמו שמור לי פירות שבתחומך אע"פ שאיני רשאי ליקן אם היום דמותר להחשיך עליו:

אין מחשיכין על התחום להביא בהמה. יש ספרים דגרסי מחשיכים לפי שאם יש שם בורגניס סולך ומביאה ובתוספתא גרס אין מחשיכין וי"ל דאיירי בבהמה שאינה יכולה לבא ברגליה כגון טלה קטן אע"כ יש אוהו בכתף שאפילו יש מחיות אינו רשאי להביא דאסור לטלטל בעלי חיים שהם מוקצים: **נכרי שהביא חלילים בשבת לא יספוד בהן ישראל.** לא כפי' הקונטרס שפירש עולמית מדפריך בגמרא גבי עשה נכרי ארון וחפר לו קבר יקבר בו ישראל אמאי הכא נמי ימתין בכדי שיעשו ומאי קאמר נמי אי לאו דקאי אחלילים על כן נראה דלא יספוד בהן ישראל היינו עד כדי שיבואו דאתם חלילים אין מביאין אותן לשם אדם אחד אלא לשם כמה בני אדם:

אא"כ באו ממקום קרוב. תימה נרבי מה מהני שבאו ממקום קרוב הלא הביאם דרך רה"ר ומה לי ארון וקבר שנעשו בשבת ומה לי חלילים שהובאו דרך רה"ר וי"ל דהביא ממקום קרוב לא מהני כל כך הבאתו: **דיקא מתניתין כוותיה דשמואל כו' יקבר בו ישראל אלמא מספיקא שרי.** תימה (ה) היכי (ו) מוכיחנא מינה דמספיקא שרי והא מוקמ' לה בעומד באיסרטיא דודאי לצורך נכרי נעשה מיהו אומר רבי דל"ג ליה להא דקתני עשו לו ארון כו' ול"ג נמי בסמוך (יב) ת"כ גם בפי' הקונטר' ל"ג אלא ה"ג דיקא נמי (ז) מתני' עיר שישראל ונכרים דרים בה כו' ומשנה היא במסכת מכשירין (פ"ב משנה ה) ר"ג יהודה אומר אם יש בה רשות רוחץ בה מיד אלמא תלינן להתיר כמו כן גבי חלילים יש לתלות בהיתר ולומר חוץ לחומה לנו. מ"ר:

אלא אסיפא קאי. דקאמרת דקשיא לך אמירה מהיכא קאמר ליה להיתירא דתלי בה החשכה אהא קאי דאמר רב יהודה כו' אלמא זכאי אני באמירתו ואבא שאול אהא קאי דאמר רב יהודה אמר שמואל אמותר לאדם לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך ואני אשמור לך פירות שבתחומי וקאמר אבא שאול לת"ק מי לא מודית דמותר אדם לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך ואני אשמור לך פירות שבתחומי ואימא כל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיך עליו כלל לאתויי מאי לאתויי הא דת"ר (ו) אין מחשיכין על התחום להביא בהמה (ז) היתה עומדת חוץ לתחום קורא לה והיא באה כלל אמר אבא שאול כל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיך עליו ומחשיכין לפקח על עסקי כלה ועל עסקי המת להביא לו ארון ותכריכין ואומרים לו לך למקום פלוני ואם לא מצאת במקום פלוני הבא במקום פלוני לא מצאת במנה הבא במאתים ר' יוסי ברבי יהודה אומר הובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח: **מתני'** (ט) מחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה ועל עסקי המת להביא לו ארון ותכריכים ונכרי שהביא חלילין בשבת לא יספוד בהן ישראל אא"כ באו ממקום קרוב עשו לו ארון וחפרו לו קבר יקבר בו ישראל ואם בשביל ישראל לא יקבר בו עולמית: **גמ'** מאי ממקום קרוב רב אמר ממקום קרוב ממש ושמואל אמר חיישינן שמא (ו) חוץ לחומה לנו [א] דיקא מתניתין כוותיה דשמואל דקתני עשה לו ארון וחפר לו קבר יקבר בו ישראל אלמא מספיקא שרי הכא נמי מספיקא שרי (ב) חותניא כוותיה [ג] דרב (ד) עיר שישראל ונכרים דרים בה והיתה בה מרחץ המרחצת בשבת אם רוב נכרים לערב רוחץ בה מיד אם רוב ישראל ימתין עד כדי שיחמו חמין מחצה על מחצה (יא)(אסור וימתין) עד כדי שיחמו חמין ר' יהודה אומר באמבטי קטנה אם יש בה רשות רוחץ בה מיד מאי רשות אמר רב יהודה אמר רב יצחק בריה דרב יהודה אם יש בה אדם חשוב שיש לו עשרה עבדים שמחממין לו י' קומקומין בבת אחת באמבטי קטנה מותר לרחוץ בה מיד: (יב) עשו לו ארון וחפרו לו קבר וכו': אמאי הכא נמי ימתין בכדי שיעשו אמר עולא (יג) בעומד באסרטיא תינח קבר ארון מאי איכא למימר א"ר אבהו (יד) במוטל על קברו: **מתני'** (טו) עושין כל צרכי המת סכין ומדיחין אותו ובלבד שלא יזיז בו אבר שומטין את הכר מתחתיו ומטילין אותו על החול בשביל שימתין

לה א (מיי' פכ"ד מהל' שבת) סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שז סעיף י:
לו ב מיי' שם הלכה ג סמג שם טוש"ע או"ח סימן שז סעיף ח:
לז ג מיי' שם טור שו"ע שם סעיף ב:
לח ד ה מיי' שם הל"ה טוש"ע שם סעיף ג וסימן שז סעיף ח:
לט ו ז מיי' פ"ו מהל' שבת הל"ו סמג שם טוש"ע או"ח סימן שכה סעיף טו:
מ ח מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף טז:
מא ט י כ מיי' שם הל' ה טור שו"ע שם סעיף יד:
מב ל מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה כ סמג שם טוש"ע או"ח סימן שיא סעיף ז:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות